

ŽIVOT POGRANIČNOG STANOVNIŠTVA: STUDIJA SLUČAJA MEĐIMURJE¹

LIFE OF BORDER POPULATION: CASE STUDY OF MEĐIMURJE

Filip ŠKILJAN

Institut za migracije i narodnosti
Trg Stjepana Radića 3,
Zagreb, Hrvatska

Primljeno / Received: 22. 6. 2019.

Prihvaćeno / Accepted: 15. 11. 2019.

Pregledni rad / Review

UDK / UDC: 341.232.7(497.5:497.4)“18/20”(091)
394(497.524Međimurje)“18/20”

Barbara RIMAN

Inštitut za narodnosna vprašanja
Erjavčeva 26,
Ljubljana, Slovenija

SAŽETAK

Autori u tekstu donose informacije o hrvatsko-slovenskim odnosima na području pograničnog prostora u Međimurju s posebnim naglaskom na prostor današnjih općina Nedelišće, Štrigova, Sveti Martin na Muri te na područje Grada Murskog Središća. Na temelju životnih priča kazivača, koji su rodbinskim vezama bili povezani sa Slovenijom, i arhivskih izvora (matičnih knjiga umrlih i vjenčanih uz hrvatsko-slovensku granicu u Međimurskoj županiji) donose prikaz života pograničnog prostora prije 1991. godine te nakon postavljanja granične linije. U članku donose podatke o nacionalno mješovitim brakovima, odnosno o broju umrlih Slovenaca na području hrvatskih župa od sredine 19. stoljeća do sredine 20. stoljeća te donose zaključke o intenzitetu pograničnih odnosa. U članku je poseban naglasak dan na pojedinim etnološkim elementima povezivanja, a koji su bili temelj za zaključivanje o suživotu promatranog prostora. Autori su posebnu pažnju poklonili prošlosti intenzivnih odnosa Hrvata i Slovenaca kao i problemima koji su nastali postavljanjem granice između Hrvatske i Slovenije. Rodbinske veze, koje su nekada bile vrlo česte, nakon 1991. godine su se prorijedile, a poznavanje jednog i drugog jezika postalo je kod osoba mlađe dobi vrlo rijetko. Kao zaključak može se izreći da je suživot u prošlosti bio bogat, a problemi nakon osamostaljenja nastali su tamo gdje je povezivanje bilo najintenzivnije.

Ključne riječi: Slovenci; Međimurje; hrvatsko-slovenski pogranični prostor; identitet

Key words: Slovenes; Međimurje; Croatian-Slovene border area; identity

1. UVOD

Hrvatsko-slovenska granica je vrlo duga i iznosi 670 kilometara. To je ujedno i najduža slovenska granica, a pogranični je hrvatsko-slovenski prostor prirodno i društveno geografski vrlo heterogen.² Svejedno gledajući cijelu granicu, moguće je zaključiti da postoje određene pravilnosti i procesi koje je moguće evidentirati od Istre sve do krajnjega sjevera hrvatsko-slovenske granice: Međimurja.

¹ Rad je nastao u sklopu redovitog djelovanja Inštituta za narodnosna vprašanja iz Ljubljane, podružnica Rije-ka.

² BUFON, Milan, MARKELJ, Vesna.: Vpliv vzpostavitve schengenskega režima na prepustnost meje: primer slovensko-hrvaške meje, *Annales* 20 (2) (2010), 481-494.

Prije svega je potrebno spomenuti suživot danas prekograničnih krajeva. On je obuhvaćao različite segmente svakodnevnog života, na njih je utjecao kao i vanjski čimbenici koji su i danas jedan od ključnih elemenata koji utječu na život stanovnika Međimurja.

Život je na prostoru Međimurja koje je najsjevernija županija u Hrvatskoj, bio prije 1991. godine bitno drugačiji. Novonastala je slovensko-hrvatska granica otvorila mnoge probleme te je utjecala na život tamošnjeg stanovništva, a neki njezini učinci su prepoznati, kako na jednoj tako i na drugoj strani današnjeg slovensko-hrvatskog pograničnog prostora. Problemi su utoliko veći jer se hrvatsko-slovenska granica oblikovala na prostorima koji su nerazvijeniji, perifernog značaja, odnosno pokazuju značke demografske ugroženosti.³

Dosadašnja istraživanja i studije su se rijetko bavile problematikom povezanosti odnosno, nepovezanosti pograničnih područja te izmjenama i promjenama koje su se dešavale od kraja 20. i na početku 21. stoljeća. Još rjeđe su se istraživanja problematike granice i pograničnog prostora temeljila na životu ljudi kao i u njihovom doživljavanju promatranog prostora. Upravo je stoga ova studija drugačija, jer su ljudi, koji žive pogranični prostor u ovom slučaju uključeni kao aktivni sudionici i oni koji prenose vlastita (pozitivna i negativna) iskustva.

Prikupljanje informacija iz neposrednog razgovora s pojedincima koji žive na pograničnim prostorima je i važan pristup istraživanju, upravo stoga, jer su analize pograničnih prostora pokazale, da su oni zapravo vrlo zatvoreni i orijentirani jedni na druge, u puno većoj mjeri nego što su povezani s regionalnim središtima. Posljedično onda dolazi i do intenzivnijeg povezivanja stanovništva na mikrorazini.⁴ Posljedično, stanovništvo koje ne živi na tom određenom mikroprostoru teško može razumjeti izazove, probleme i procese s kojima se stanovništvo susreće.

Na stvaranje tih mikroprostora, koji su danas presječeni granicom, je utjecala činjenica da sve od kraja Prvog svjetskog rata pa do 1991. godine (izuzev u vrijeme Drugog svjetskog rata) na promatranom području (području Međimurja) nije postojala nikakva »pregrada«, koja bi na ikoji način utjecala na bilo kakav oblik povezivanja stanovništva.⁵ Naime, razgraničenje i pojam granice, koji poznajemo danas, se zarezao u specifično povijesno-društveno-kulturno jedinstveni prostor.⁶ Uspostavom granice bila je narušena ravnoteža slovensko-hrvatskog pograničnog prostora, a njegovi stanovnici iz različitih objektivnih razloga ni danas ne mogu do kraja normalizirati svoje odnose.⁷

Ovim se radom želi ukazati na suživot na geografskom prostoru što ga je presjekla granica te evidentirati na kojim su sve područjima postojale posebne veze među stanovništvom promatranog prostora. U radu se želi pokušati rekonstruirati i detaljno prikazati kako su međusobno živjele danas dvije susjedne strane. Prikazat će se kako stanovništvo hrvatskih i slovenskih krajeva gleda na susjedne krajeve. Također se na temelju matičnih knjiga vjenčanih i umrlih hrvatskih župa uz hrvatsko-slovensku granicu u razdoblju od gotovo stotinu godina na području današnje Međimurske županije želi ukazati na međusobnu povezanost hrvatskih i slovenskih krajeva.

Za ovdje analiziranu tematiku primijenjen je povijesni i etnološki pristup koji se očituje radom na terenu u vidu prikupljanja životnih priča i analizom matičnih knjiga umrlih i vjenčanih na spomenutom prostoru. Takav je pristup u povijesnim i srodnim znanostima sve češći jer je upravo svakodnevni život, ono što privlači sve više pozornost brojnih istraživača različitih struka: povjesničara, demografa, etno-

³ KLEMENČIČ, Vladimir, Slovensko hrvaška obmejna regija in njene funkcije v povezovanju med Hrvaško in Slovenijo in v luči Evropske integracije, *Dela* 16, 2001, 7-16.

⁴ RIMAN, Barbara, ŠKILJAN, Filip, Rijeka i planina, granica i ljudi: studija slučaja života pograničnog stanovništva Donjekupske doline i Žumberačkog gorja, *Historijski zbornik*, 71 (2), (2018), 401-439.

⁵ KLEMENČIČ, Slovensko hrvaška obmejna regija.

⁶ RIMAN, Barbara i MARKELJ, Vesna, 'Živ Hrvat, mrtev Slovenec': vpliv meje na prebivalstvo na primeru občine Ilirska Bistrica in Kvarnerja, *Ponovno iscrtavanje granica: transformacije identiteta i redefiniranje kulturnih regija u novim političkim okolnostima: 12. hrvatsko-slovenske etnološke paralele = Ponovno izrisovanje meja: transformacije identitete in redefiniranje kulturnih regij v novih političnih okoliščinah: 12. slovensko-hrvaške etnološke vzporednice*, Belaj, M. i Čiča, Z. i Matković, A. i Porenta, T. i Škrbić Alempijević, N. ur., Zagreb – Ljubljana, 2014, 127-148.

⁷ KLEMENČIČ, Slovensko hrvaška obmejna regija.

loga, antropologa i sociologa. Rezultati su istraživanja važni, među ostalim i zato što se gospodarske i društvene promjene unutar jedne mikroregije odražavaju daleko šire na društvenim i gospodarskim procesima. U ovom smo istraživanju pokušali prikazati neke od problema, koje je bilo moguće evidentirati među stanovništvom hrvatsko-slovenske granice u Međimurju. Istraživanje je najvećim dijelom zasnovano na metodi usmene povijesti, odnosno na polustrukturiranim intervjuima sa stanovnicima Međimurja koji imaju veze sa slovenskim krajevima. Prikupljeni su intervjui s osobama rođenima u razdoblju od 1938. do 1965. godine. Unatoč tome što ova metoda ima već poznate slabosti, ona je u principu nezamjenjiva za proučavanje lokalne i regionalne povijesti.⁸ Ispitivanja su izvršena u ukupno tri općine i u jednom gradu u Međimurju.⁹ Ispitanici su namjerno birani iz različitih međimurskih općina i gradova (Štrigova, Nedelišće, Sveti Martin na Muri i Mursko Središće).

2. MEĐIMURSKA ŽUPANIJA NEKADA I DANAS

Danas je Međimurska županija podijeljena na 25 teritorijalnih jedinica: 3 grada i 22 općine. Budući da je pogranična županija s Republikom Slovenijom i Republikom Mađarskom, značajni dio prostora čini pogranični pojas. Gradovi zauzimaju 25% ukupnog teritorija i u njima živi 36% stanovništva s prosječnom gustoćom naseljenosti 234,72 st./km² dok u općinama na 75% površine živi 64% stanovništva prosječne gustoće naseljenosti 131,10 st./km². Međimurje danas, baš kao i kroz čitavu svoju povijest, ima jasan »granični karakter«.¹⁰

Na prostoru Međimurske županije tijekom povijesti bile su zabilježene izrazite povijesno-geografske promjene koje su vidljive u različitim sferama (krajolik, stanovništvo, gospodarstvo, politika). Malo je područja u Hrvatskoj koja su kroz povijest svjedočila o tolikim promjenama granica, a upravo zbog svog geografski rubnog položaja u sastavu različitih državnih tvorevina.¹¹

Granica između Hrvatske i Slovenije promijenila se više puta tijekom dvadesetog stoljeća upravo na području sjeverozapadnog Međimurja. Područje Štrigove je između dva svjetska rata šest godina bilo u sastavu Hrvatske i 17 godina u sastavu Slovenije. U Hrvatskoj je bilo između 1918. i 1922., a potom u Sloveniji od 1922. do 1929.. Između 1929. i 1931. to se područje nalazilo unutar Hrvatske, da bi od 1931. do 1941. ušlo u sastav Dravske banovine.¹²

O realnom broju stanovnika u razdoblju, koje možemo okarakterizirati kao Slovenci (jer su govorili slovenski jezik), možemo govoriti tek od 1921. godine dalje. Naime, tada je Međimurje potpalo pod Kraljevinu SHS, postoji posebna kategorija koja navodi Slovence, odnosno govornike slovenskog jezika.¹³ Tako je prema podacima iz 1921. godine u Međimurju živjelo 96.945 ljudi, a od toga je bilo 617

⁸ U Hrvatskoj se usmenom poviješću dosada ponajviše bavila LEČEK, Suzana, 'A mi smo kak su stari rekli': mladi u seljačkim obiteljima Prigorja i Hrvatskog zagorja između dva svjetska rata, *Etnološka tribina*, 29 (1999) 23, 231-246; 'Nisu dali gospodaru 'z ruk...': starost u prigorskim i zagorskim selima između dva svjetska rata, *Etnološka tribina*, 30 (2000) 23, 25-47; Usmena povijest – povijest ili etnologija? Mogućnosti suradnje povjesničara i etnologa, *Časopis za suvremenu povijest*, 33 (2001) 1, 149-154; *Seljačka obitelj u sjeverozapadnoj Hrvatskoj*, Zagreb 2003. Osim njezinih radova treba spomenuti i radove politologa Mirjane Cupek Hamill (CUPEK-HAMILL, Mirjana, Arhivistika i usmena povijest, *Arhivski vjesnik*, 45 (2002), 219-226) i povjesničara Darka Dukovskog (DUKOVSKI, Darko, Povijest mentaliteta, metoda oral history i teorija kaosa, *Časopis za suvremenu povijest*, 33 (2001) 1, 155-162 i 199-200).

⁹ Ovom se prilikom zahvaljujemo Općini Štrigova, Općini Nedelišće, bivšem načelniku Općine Sveti Martin na Muri Franji Makovcu i gradonačelniku Murskog Središća Draženu Spraku koji su pomogli pri pronalasku kazivača.

¹⁰ HORVAT, Zlatko i TOSKIĆ, Aleksandra, Marginalnost kao znanstveno-istraživačka tema u geografiji - s osvrtom na Međimurje, *Podravina* 16 (32), (2017), 159-171.

¹¹ HERŠAK, Emil i ŠIMUNKO, Joža, Međimurje – povijest, identitet i seobe, *Migracijske i etničke teme* 6 (4), (1990), 569-591.

¹² O povijesti Međimurja vidi u: HORVAT, Rudolf, *Povijest Međimurja*, Zagreb 1944.; KALŠAN, Vladimir, *Međimurska povijest*, Zagreb 2006.; *Pregled povijesti Međimurja*, Čakovec 2003.; MARKOVIĆ, Mirko, *Međimurje: stanovništvo i naselja*, Zagreb 2003.; KALŠAN, Vladimir, Politička i administrativna pripadnost Međimurja 16.-21. stoljeće, *Ako: časopis za društvena pitanja i kulturu Grada Čakovca*, sv. 6 (2002.), 17-29.

¹³ HERŠAK, ŠIMUNKO, Međimurje – povijest, identitet i seobe, 583.

Slovenaca. Prema popisu stanovništva 1931. godine je broj Slovenaca porastao i bilo ih je 800.¹⁴ Razlog tome, je treba tražiti u činjenici, da su se krajevi nalazili u istoj državnoj tvorevini, kao i nakon Drugog svjetskog rata.

Podaci od tada dalje pokazuju da su Slovenci tijekom postojanja Jugoslavije (od 1918. do 1991.) uglavnom stagnerali u svojem broju. Tek nakon osamostaljivanja Hrvatske i Slovenije 1991. u popisu iz 2001. vidljiv je značajan pad broja Slovenaca u Međimurju u odnosu na desetljeća prije toga.¹⁵ To je moguće obrazložiti u činjenici da se jedan dio stanovnika, koji su se prije iskazivali kao Slovenci zbog stvaranja dvaju država počeli iskazivati kao Hrvati, odnosno što se jedan dio slovenskog stanovništva odselio u Sloveniju zbog boljih životnih uvjeta.

Danas na prostoru Međimurske županije prema popisu stanovništva živi 516 Slovenaca¹⁶, a prema suvremenim pokazateljima vidljivo je da stanovništvo gravitira k slovenskom geografskom prostoru. Naime, stoljetna povezanost je i dalje vrlo jaka, granični karakter Međimurja je na određeni način nagnalo stanovništvo, da rješenja za određene probleme potraži i u danas prekograničnim krajevima.

3. MEĐIMURSKE ŽUPE I MATIČNE KNJIGE

O povijesnoj povezanosti vrlo ilustrativno kazuju stare matične knjige, koje pak donose podatke i ukazuju na povezivanje među hrvatskim i slovenskim krajevima koje je ponekad neočekivano. U Međimurju se nalazi više pograničnih župa: Macinec, Gornji Mihaljevec, Štrigova, Sveti Martin na Muri, Selnica, Mursko Središće i Vratišinec. Matične knjige su obuhvaćale razdoblje od sredine 19. stoljeća do sredine 20. stoljeća. Iz dostupnih matičnih knjiga bio je zabilježen broj umrlih, broj vjenčanih, pod uvjetom, da su bili rođeni u slovenskim krajevima. Svjesni smo problema etniciteta, jer među njima je vjerojatno bio značaj broj i Mađara, ali svejedno podaci ukazuju na intenzitet povezanosti hrvatskih i slovenskih sela.

Svakako je potrebno naglasiti da je ovo prikazano samo za jednu, danas hrvatsku stranu granice, te da bi s analizom života u slovenskim župama brojke stanovništva koje se sa hrvatske strane odselilo na slovensku bile jednake, a možda radi kasnije prikazanih razloga suživota, čak i veće.

Župa Macinec obuhvaća naselja Črečan, Gornji Hraščan, Macinec i Trnovec. Prema podacima koji se nalaze u Tabeli 1. i Tabeli 2. vidljivo je da je bilo relativno maleni broj osoba koji se iz osobnih razloga se doselili na prostor promatrane župe. Stanovništvo se uglavnom doseljavalo iz obližnjih susjednih krajeva.

Župa Gornji Mihaljevec obuhvaća naselja Preseka, Badličan, Bogdanovec, Dragoslavec Breg, Dragoslavec Selo, Gornja Dubrava, Gornji Mihaljevec, Martinuševac, Prhovec, Tupkovec, Vugrišinec i Vukaniovec. Prema analizi podataka dobivenih iz matičnih knjiga, čini se da to nije župa gdje su slovensko-hrvatski odnosi bili toliko intenzivni. Vidljivo je da je najveći broj osoba koje su se doselile s prostora današnje Slovenije bio iz sela koja su uz samu granicu s Hrvatskom. Najveći broj stanovnika koji su se doselili su zabilježeni u mjestima Preseka i Badličan. Najudaljeniji slovenski krajevi su bili iz okolice Kočevja i okolice Ilirske Bistrice (Račice).

Župa Štrigova je do 1942. godine obuhvaćala veliko područje unutar kojeg se nalazilo više zaselaka i sela koja danas pripadaju Republici Sloveniji. Tako su u župi bila naselja Banfi, Breg Raskrižki, Breg Martinovski, Breg Veščički, Ciganjščak, Grabrovnik, Harijakovčina, Jalšovec, Krči, Leskovec, Prekopa, Pritrga, Rimščak, Robadje, Stanetinec, Sveti Urban, Šprinc, Tkalec, Železna Gora, Globoka, Goričica, Krpec, Kopriva, Leskovčec, Lohovec, Mali Kozlovčak, Mali Slatnjak, Orehovčak, Trnovčak, Veliki Kozlovčak, Veliki Slatnjak, Vrbovica i Vušivčak. Neka od ovih naselja prestala su postojati kao zasebna naselja te se vode kao zaseoci pojedinih naselja, dok je jedan dio naselja koja se navode u tabeli

¹⁴ HERŠAK, ŠIMUNKO, Međimurje – povijest, identitet i seobe, 584.

¹⁵ KRŽIŠNIK-BUKIĆ, Vera, *Narodnostna sestava prebivalstva v obmejnom prostoru med Slovenijo in Hrvaško*, Ljubljana 1997.; JOSIPOVIĆ, Damir, KRŽIŠNIK BUKIĆ, Vera, *Slovensko-hrvaški obmejni prostor: etnične vzporednice med popisi prebivalstva po letu 1991.*, Ljubljana 2010; ŠKILJAN, Filip, *Slovenci u Varaždinskoj županiji*, Varaždin 2015.

¹⁶ <https://www.dzs.hr/>

Tabela 1.

Naselje stanovanja u župi Macinec	Naselje podrijetla u Sloveniji i godina vjenčanja
Macinec	Draga (Kočevje) (1933.), Mahneti (?) (Slovenija) (1924.), Središče ob Dravi (1923.), Kovačica (župa Ormož) (1920.), Letina (Prekmurje) (1919.)
Ukupno	5

Izvor: HDA, Matična knjiga vjenčanih Macinec 1919.-1937.

Tabela 2.

Naselje smrti u župi Macinec	Naselje rođenja u Sloveniji
Čakovec	Vodraci (Črenšovci) (1935.)
Črečan	Hum (1921.), Središče ob Dravi (1923.), Veliki Vrh (Haloze) (1921.)
Macinec	Also Lendva (1903.), Laibach (Ljubljana) (1909.), Središče ob Dravi (1918.), Rogaška Slatina (1943.)
Preseka	Jastrebcu (1916.)
Trnovec	Središče ob Dravi (1939.)
Gornji Hraščan	Sveti Miklavž (Slovenija) (1943.)
Ukupno	11

Izvor: HDA, Matična knjiga umrlih Macinec 1901.-1940., 1941.-1946.

Tabela 3.

Naselja preminuća u župi Gornji Mihaljevec	Naselje rođenja u Sloveniji i godina smrti
Preseka	Wolfgang in Styria (1868.), Svetje (Styria) (1880.), Palovec (1893.), Središče ob Dravi (1929.), Šalovci (1932.), Središče ob Dravi (1933.), Jastrebcu (1934.), Sv. Marija (Dravsko polje) (1938.), Središče ob Dravi (1940.)
Badličan	Hum (Ormož) (1871.), Brebrovnik (parocchia St. Nicolaus in Styria) (1886.), Frenkovci (parocchia Fridau) (1888.), Lača Ves (1895.), Sveti Wolfgang (1925.), Sveti Bolfnik (1928.), Ljutomer (1935.), Mala Nedjelja (1945.)
Vugrišinec	Gerlova (Sveti Križ) (1883.), Pristava (1939.), Pungast (Kočevje) (1944.)
Martinuševec	Vodrancz (parocchia Sv. Wolfgang), Sveti Bolfnik (1928.), Godemereščak (1931.), Prekmurje (1937.)
Borke	Parocchia S. Nicolaus (Styria) (1885.), Središče ob Dravi (1927.)
Mihaljevec	Vodranski Vrh (Wolfgang) (1885.), Godeninci (1925.), Ljutomer (1926.), Središče ob Dravi (1936.)
Bogdanovec	Račica in Carinthia (1886.)
Dubrava	Sv. Volfgangus (1891.), Šalovci (1938.)
Tupkovec	Jastrebcu (1893.), Jastrebcu (1928.)
Vukanovec	Lendva (1896.), parocchia St. Georgii in Stiria (1899.)
Dragoslavec	Obrež (Središče ob Dravi) (1930.), Jastrebcu (1933.), Vodraci (1945.)
Ukupno	39

Izvor: HDA, Matična knjiga umrlih Gornji Mihaljevec 1858.-1899., 1900.- 1945.

br. 4 (Raskrižje, Gibina, Šafarsko) danas nalaze u Republici Sloveniji. Od nabrojanih naselja unutar štrigovske župe danas su naselja Šprinc, Kopriva, Globoka, Raskrižka Graba, Veščica, Globočki Vrh, Veščički Breg pripojena Sloveniji te pripadaju župi Raskrižje.

Iz tabele br. 4. jasno je vidljivo koliko su bile snažne veze između štrigovskog kraja i okolnih naselja koja danas pripadaju Sloveniji. Iz dobivenih podataka, vidljivo je da su pojedinci dolazili najviše s prostora današnje Ljutomerske općine, slijedi prostor ormoške općine, i tek potom prostor lendavske općine. Dakako, geografski smještaj pojedinih naselja uvelike je utjecao na broj dolazaka. Također je o

geografskom smještaju određenih naselja ovisilo i podrijetlo slovenskih doseljenika, odnosno iz kojega kraja su došli. Na to su utjecali različiti čimbenici. Doseljenici u Stanetinec uglavnom su bili podrijetlom iz ormoškog kraja, iz sela na Slovenskim goricama, dok su doseljenici u Gibinu uz rijeku Muru bili uglavnom s područja Prekomurja, iz današnjeg lendavskog i murskosobotskog kraja. Vrlo su rijetka doseljavanja izvan nabrojanih područja koja se od mjesta doseljavanja nalaze tek nekoliko kilometara, a tek pojedinci dolaze iz okolice Ptuja, Radgone, Maribora, Ljubljane, Kopra(!) i Kamnika. Moguće je zaključiti da su se slovensko-hrvatske veze, koje su bile iznimno intenzivne na ovom području, ograničavale na pogranična naselja kao što je to slučaj i u selima uz Kupu u Karlovačkom Pokuplju i selima uz Sutlu u Hrvatskom zagorju.

Župa Sveti Martin na Muri (Pomorje) obuhvaća naselja Sveti Martin na Muri, Brezovec, Bukovje, Čestijanec, Gornji Koncovčak, Gradišćak, Grkavešćak, Hlapičina, Jurovčak, Jurovec, Kapelšćak, Lapšina, Marof, Novi dvori, Vrhovljani i Žabnik. Vidljivo je da je najveći broj brakova sklopljen među stanovnicima prekomurskih naselja u današnjoj Sloveniji (posebno s područja Hotize) (Tabela br. 5.), a da je veći broj umrlih podrijetlom s područja naselja Kot, također u Prekomurju (Tabela br. 6.). Dakle, brakovi su sklapani sa žiteljima susjedne obale Mure, a manji broj brakova je sklopljen sa žiteljima naselja u susjednoj Štajerskoj (uglavnom ljutomersko područje).

Tabela 4.

Naselje preminuća u župi Štrigova	Naselje rođenja u Sloveniji izvan župe Štrigova i godina smrti
Kopriva	Stryia (1858.), Jasztrebec (1861.), Žerovinec (1905.), Jastrebci (1906.), Luttenberg (paroc.) (1911.), Trnje (Črenšovec) (1917.), Sveti Križ (1933.)
Strido	Styrus (St. Georgium) (1858.), Radgona (1858.), Styria (1858.), Mala Nedela (1859.), Styria (Firstenfeld) (1859.), Styria (1860.), St. Wolfgang (1862.), Cankova 2(1863.), Luttenberg (1895.), Styria (1896.), Styria (1907.), Hotisz (Hungaria) (1909.), Turnišće (1914.), parocchia Luttenberg (1916.), Slovenska Bistrica (1916.), Cankova (1917.), Lipa (Turnišće) (1919.), Petišovci (1924.), Vitan (1925.), Optuj (1925.), Sveti Bolfnik (1934.), Sveti Antun kraj Kopra (1937.), Blenščak (1940.)
Štrigovčak	Cven (1933.)
Gibina	Stirus (1858.), Naššica in Stiria (1858.), Orešje (1894.), Poljana (1919.), Velika Polana (1929.), Dokležovje (1931.), Gornja Bistrica (1932.), Donja Bistrica 2X(1935.), Bogojina (1939.)
Globoka	Styria (1858.), Luttenberg 2 (1858.), Cven (1858.), St. Wolfgang in Stiria (1861.), Pristava (1862.), Styria (1863.), Cven (1863.), Pola in Styria (1863.), St. Nicolaus (1863.), Styria (1895.), Gomilla (1896.), Pristava (Luttenberg) (1896.), Brezja Ves (?) (Luttenberg) (1900.), Cven (1910.), Radomerje (1912.), Preseka (1913.), Ormuž (1922.), Podgraje (1923.), Slamnjak (1924.), Stročja Ves (1931.), Pristava (1934.), Stročja Ves (1934.), Nunska Graba 2X(1936.), Veržej (1939.)
Globočki Vrh	Novačak (Sveti Bolfnik) (1915.), Preseka (1916.), Hermanci (1917.), Slamjak (1918.), Preseka (1919.), Rinčetova Graba (1920.), Gomila (1921.), Kog (1922.), Plešivica (1924.), Preseka (1929.), Vuzmetinci (1930.), Slamjak (1931.), Radomerje (1933.), Presika (1934.), Nunska Graba (1934.), Preseka (1936.), Nunska Graba (1938.), Gomila (1938.), Veržej (1939.)
Kerpec	Lussenberg (Ljutomer) (1858.), Styria (1895.), Mota (1912.), Hermanci (1920.), Slamnjak (1926.)
Vušivčak	Krapje (Luttenberg) (1858.), Styria (1862.), Styria (1863.), Sv. Wolfgang (1895.), Styria (1897.), Hermanci (1921.), Cven (1935.), Ižakovci (1940.)
Lohovec	Styria (Marburg) (1858.), parochia St. Wolfgangi (1894.), Styria (1895.), Konjice (1896.), Bednjaj (Črenšovci) (1939.)
Grabrovnik	Also Lendva (1858.), Velika Nedjelja (1914.), Radenci (1927.), Tešanovci (1928.), Sveti Miklavž (1929.), Gornja Bistrica (1930.), Kaisersberg (Sveti Miklavž) (1930.)
Veščica	Cven (1859.), Rački mons (1860.), Styria (1903.), Pristava (Luttenberg) (1917.), Štajer (1918.), Gornja Bistrica 2X (1918.), Cven (1919.), Rinčetova Graba (1921.), Pristava (1929.), Srednja Bistrica (1929.), Petišovci (1934.), Stročja Vas (1936.)
Veščički Breg	Donja Lendava (1923.), Ilovci (1936.), Gomila (1939.)
Rackaniza (Razkrižje)	St. Crux in Styria (1859.), St. Wolfgangus in Styria (1859.), Kamnjak (Kamnik) in Carniola (1862.), Cven (1900.), Cven (1903.), Ljubljana (1918.), Cven (1923.), Belatinci (1926.), Srednja Bistrica (1927.), Maribor (1931.), Cven (1932.), Trnje (1934.), Bogojina (1938.), Črenšovci (1940.)

Naselje preminuća u župi Štrigova	Naselje rođenja u Sloveniji izvan župe Štrigova i godina smrti
Minor Slatnjak (Kiš Slatnjak)	St. Nicolao ex Styria 2 (1859.), Styria (1863.), Gornja Lendava (1915.), Filovci (1917.), Preseka (1919.), Filovci (1923.), Kog (1923.)
Ternovčak	Stiria (1859.), Stiria (1860.), Orehovec (1915.), Vržež 2X(1919.), Mala Nedjelja (1921.), Veržež (1933.), Maribor (1938.)
Stanetinec	Stiria (1859.), St. Volfgangus (1860.), St. Volfgangus (1861.), Styria 2 (1863.), Jastrebcce (paroc. St. Wolfgangi) (1895.), Kog (1895.), Gomila (1917.), Jastrebcce (1921.), Jastrebcce (1923.), Sveti Bolfnik (1924.), Kog (1924.), Lachenfeld (1924.), Vodranc (1924.), Kog (1929.), Kog (1930.), Vitan (1931.), Kog (1932.), Središće ob Dravi (1932.), Jastrebcce (1935.), Jastrebcce (1937.), Pristava (1939.)
Kerče	Kosnjak (1860.), Stiria (1862.), Preseka (1863.), Jastrebcce (1895.), Vodranc (1914.), Vitan (1920.), Podgraje (Ljutomer) (1923.), Lačja Ves (1930.), Adrijanci (1934.), Preseka (1938.)
Šprinc	Preseka in parocchia Luttenberg (1861.), Hroševar (1862.), Styria (1863.), Vučja Ves (1911.), Tropovci (1919.), Radomersčak (1921.), Sveti Petar pri Radgoni (1922.), Trnje (1932.), Kog (1933.), Filovci (1933.), Črenšovci (1934.), Hermanci (1934.), Sveti Križ (Ljutomer) (1935.), Stročja Vas (1936.)
Leskovčec	Stiria (1861.), Styria (1913.), Mursko Polje (Sveti Križ) (1918.), Sveti Miklavž (1920.), Hermanci (1920.), Stročja Vas (Ljutomer) (1921.), Kog (1930.), Slamnjak (1930.), Sveti Bolfnik (1935.), Črenšovci (1937.)
Jalšovec	Stiria (1862.), Styria (1863.), Sveti Križ (1915.), Ščavnica (1917.), Borovec (par. Veržež) (1919.), Sveti Juraj na Ščavnici (1919.), Sveti Miklavž (1921.), Cven (1928.), Kog (1931.)
Verbovica	St. Volfgang (1862.), Luttenberg (1895.), Cankova (1922.)
Ciganščak	St. Crux in Stiria (1862.), Kog (1896.), Kuti (Kot) (Lendava) (1914.), Godeninci (1917.), Sveti Juraj (1917.), Kog (1920.), Gomila (1925.), Sveti Bolfnik (1938.)
Kozlovčak	Styria (1863.), Styria (1895.), Kog (1902.), Gomila (1912.)
Martinuševc	Paroc. St. Crux (1905.)
Seličak	Belatinci (1910.), Gomila (1932.), Ljutomer (1935.), Rogaška Slatina (1939.)
Šantavec	Donja Bistrica (1914.)
Šafarsko	Polana (1915.), Slovenska Bistrica (1917.), Brebrovnik (1920.), Srednja Bistrica (Prekmurje) (1921.), Velika Kapela (1923.), Pristava (1932.), Radomersčak (1933.), Mota (1936.), Hotiza (1939.), Ljutomer (1940.)
Pernjak	Vuzmetinci (1918.), Gomile (1918.), Kamenščak (Ljutomer) (1922.), Bučečovci (Sveti Križ) (1937.), Lačaves (1938.)
Raskrižka Graba	Slovenska Bistrica (1919.), Trnje (1920.), Donja Bistrica (1922.), Pristava (1923.), Srednja Bistrica (1938.), Črenšovci (1940.)
Raskrižki Breg	Ljutomer (1939.)
Orehovčak	Vodranc (1919.)
Robadi	Stročja Ves (1924.), Trnje (1926.), Noršinci (1926.), Kog (1926.), Preseka (1926.), Slanjak (1926.), Sveti Miklavž (1927.), Mala Nedjelja (1927.), Ormož (1927.), Stročja Ves (1927.), Nunska Graba (1927.), Sveti Križ (1928.), Kog (1928.), Gomile (Sveti Bolfnik) (1928.), Rinčetova Graba (1928.), Preseka (1928.), Kamenjščak (1929.), Gomila (1929.), Črenšovci (1929.), Sveti Bolfnik (1929.), Hermanci (1931.), Sveti Križ (1931.), Stročja Vas (1932.), Preseka (1932.), Stročja Vas (1936.), Kulovec (Ljutomer) (1937.), Pristava (1942.), St. Nicolaus in Styria (1942.)
Sveti Urban	Kog 3X (1925.), Sveti Miklavž (1925.), Polana (1926.), Kog (1927.), Vuzmetinec (1927.), Sveti Križ (1929.), Turmišće (1930.), Trnje (1931.), Brebrovnik (1931.), Črenšovec (1935.), Gornja Bistrica (1936.), Murska Sobota (1936.), Tropovec (1938.), Gornja Bistrica (1939.)
Banfi	Krapje (1926.), Hermanci (1932.), Murski Breg (1935.), Črenšovci (1935.), Preseka (1939.), Mota (Maudorf) (1942.)
Željezna Gora	Veržež (1930.), Sveti Urban kod Ptuja (1933.)
Goričica	Hardek (Ormož) (1935.), Kog (1939.)
Gradiščak (Varhegy)	Hotiza (1941.)
Ukupno	322

Izvor: HDA, Matične knjige umrlih Štrigova 1858.-1863. i 1894.-1911., 1911.-1925., 1925.-1946.

Tabela 5.

Naselje stanovanja u župi Sveti Martin na Muri	Naselje podrijetla u Sloveniji i godina vjenčanja
Marof	Hotiza (1920.), Hotiza (1921.)
Brezovec	Bratunci (1923.)
Lapšina	Celje (1928.),
Jurovčak	Murčak (1894.), Kapca (1900.), Ormuš (1904.), Hotiza (1930.)
Jurovec	Hrnjice (St. Janž na Dolenjskem) (1940.)
Žabnik	St Rokus (1887.), Steier (1887.), Hotiza (1892.), Kozlavec (1892.), Hotiza (1909.), Hotiza (1919.), Vidonci (Donja Lendava) (1942.)
Kapelščak	Wolfgang 2X (1858.), Bogoina (1858.), Hotiza (1943.)
Sveti Martin na Muri	Kovačić (1858.), Luttenberg 2X (1862.), Luttenberg (1865.), Mala Nedjelja (1873.), Osilnica (Carniola) (1874.), Hotiza (1875.), Luttenberg (1876.), Stiria 2X(1880.), Stiria (1881.), Stiria (1885.), Stara Cesta (Luttenberg) (1893.), Murski Vrh (1897.), Hotiza (1900.), Brezovica (Turnišče) (1920.), Hotiza (1943.), Gornji Lakoš (1944.)
Hlapičina	Presika (1858.), Lakoš (1890.), Bakovci (1930.), Donji Lakoš (1945.)
Cestijanec	Gambitz (1863.)
Gerkavec	Moravci (1870.)
Gradišćak	Kot (1885.)
Koncovčak	Veržej (1890.)
Ukupno	46

Izvor: HDA, Matična knjiga vjenčanih Sveti Martin na Muri 1858.-1926., 1927.-1948.

Tabela 6.

Naselje smrti u župi Sveti Martin na Muri	Naselje rođenja u Sloveniji i godina smrti
Marof	Styria (1865.), Felso Bisticza (1875.), Hotiza (1922.), Mala Polana (1928.)
Gradišćak	Styria (1872.), Kot (1874.), Mala Nedela (1878.), Petovium (1879.), Kot (1882.), Hotiza (1889.), Hotiza (1923.), Sveti Juraj (1924.), Lendavske gorice (1935.)
Sveti Martin na Muri	Styria 2X(1865.), Bistrica (1865.), Styria (1867.), Styria (1876.), Hotiza (1877.), Steier (1879.), Iljašovci (1880.), Hotiza (1883.), Mekotnjak (1896.), Mala Nedjelja (1922.), Podgrađe (Luttenberg) (1924.), Črenšovci (1944.), Velika Polana (1945.)
Novi Dvori	Oberštajer (1924.)
Kapelščak	Also Lendva (1885.), Donja Lendava (1925.), Gerlinci (1940.)
Žabnik	Styria (1886.), Grede (župa Lendava) (1929.)
Gornji Koncovčak	St. Peter (Styria) (1870.), Painach (Kohlberg), kotar Maribor (1931.)
Jurovčak	Iljašovci (1881.), Kot (1885.), Polana (1897.), Graber (1935.)
Vrhovljan	Sveti Križ (1872.), Poljana (1936.), Kot (1940.)
Hlapičina	St. Georgen (1865.), Preseka (1866.), St. Križ (Styria) (1868.), Styria (1872.), Donji Lakoš (1938.), Kot (1945.), Kot (1946.)
Gerkovec (Gerkovčak)	Labacum (Ljubljana) (1858.), Styria (1874.), Vučja Ves (1886.)
Brezovec	Styria (1864.), Szt. Farkas (1868.), Styria (1884.)
Jurovec	Styria (1866.), Styria (1877.)
Ujudvar (?)	Kovačovec (Felso Lendva) (2X) (1870.), Lendva (1875.), Kozma (1879.), Fridau (Styria) (1883.)
Donji Koncovčak	Styria (1886.)
Margithey	Gorlava (1889.), Kapcza (1896.), Druskovecz (Styria) (1897.)
Ukupno	66

Izvor: HDA, Matična knjiga umrlih Sveti Martin na Muri 1858.-1897., 1919.-1946.

Župa Selnica nalazi se na području sjevernog dijela Međimurja. Obuhvaćala je naselja Selnicu, Mursko Središće, Gornji Zebanec, Šturkovec, Donji Koncovčak, Zaveščak, Bukovec, Prapročan, Merhatovec, Plešivica, Donji Zebanec i Zebanec Selo. Naselje Mursko Središće od 1946. godine ima samostalnu župu unutar koje se nalazi i naselje Sitnice. Najveće naselje župe bilo je Mursko Središće (dok se nije osamostalilo kao zasebna župa). Doseljeno stanovništvo iz slovenskih krajeva je uglavnom dolazilo s prostora Prekomurja i Lendave, te njene okolice. Mali je broj pojedinaca koji su iz Štajerske. To je bilo i za očekivati, kao što je vidljivo iz tabela br. 7. i br. 8., jer je župa graničila samo s Prekmurjem. Podaci su prikazani u tablici br. 7 i br. 8.

Tabela 7.

Naselje stanovanja u župi Selnica	Naselje podrijetla u Sloveniji i godina vjenčanja
Zaviščak	Ormuž (1871.), Turnišče (1936.), Čentiba (1936.)
Bukovec	Kočberg (?) (1874.)
Selinščak	Brebrovnik (1884.), Velika Polana (Turnišče) (1930.), Velika Polana 2X(1935.), Lendavske gorice (1939.), Gornji Lakoš (1940.), Trnje (1941.)
Mursko Središće (Muraszendahely)	Radomerščak (1894.), Čentiba (1899.), Lendvaujfalú (1915.), Donja Bistrica (1919.), Kapca (1919.), Čentiba (1922.), Lendva (1922.), Belatinci (1922.), Trimlin (Lendava) (1924.), Radmožanci (Dobrovnik) (1925.), Trnje (1927.); Št. Lenart (Trbovlje) (1928.), Capodistria (1928.), Brezje (Rajhenburg) (1928.), Pekel (Poljčane) (1928.), Radeče (1929.), Loke (Trbovlje) (1929.), Župeča Ves (Št. Lovrenc na Dravskem polju) (1930.), Sesterže (Majšperg) (1930.), Babinci (1932.), Udmat (Ljubljana) (1935.), Streljovci (Bogojina) (1936.), Trgovišče (Velika Nedjelja) (1938.), Črenšovci 2X (1939.), Donja Lendava (1940.), Tešnovci (1940.), Petešovci (1941.), Vrhnika (1941.), Maribor (1941.)
Prapročan	Jastrebcí (1900.)
Šturkovec	Godomercí (Luttenberg) (1900.), Kapca (1941.)
Zebanec	Nova Vas (Radkagora) (1928.), Jastrebcí (1929.), Gornja Lendava (1937.), Donja Lendava (1938.), Salamenci (Puconci) (1941.)
Merhatovec	Dobrovnik (1936.)
Crna Mlaka	Brezovica (Turnišče) (1937.)
Kuncovčak	Sveti Križ (Ljutomer) 2X (1939.), Hotiza (1939.)
Ukupno	54

Izvor: HDA, Matična knjiga vjenčanih Selnica 1858.-1914., 1915.-1929., 1931.-1946.

Tabela 8.

Mjesto smrti u župi Selnica	Mjesto rođenja u Sloveniji i godina smrti
Zebanec	Srednja Bistrica (1922.), Sveta Helena (1925.), Černa (Prevalje) (1933.), Sveti Juraj (Ščavnioca) (1939.), Marija Snežna (1940.), Hotiza (1941.)
Mursko Središće	Donja Lendava (1924.), Donja Lendava (1929.), Petišovci (1929.), Čača Vas (Kostrenica, Maribor) (1929.), Sesterže (Majšperg) (1930.), Černamel (Dobrani, selo) (1930.), Kog (1933.), Lipa (Odranci) (1935.), Ljubljana (1936.), Lakoš (1938.), Bratonci (Belatinci) (1938.), Murščak (1939.), Župeča Ves (Sveti Lovrenc na Dravskem polju) (1940.), Gmajna Raka pri Krškem (1941.), Mala Polana (1944.), Beltinci (1944.)
Kucovčak	Petišovci (1924.), Žiški (1933.)
Šturkovec	Turnišče (1926.), Lakoš (Donja Lendava) (1928.)
Selinščak	Kapca (1928.), Lakoš (1929.), Bogojina (1935.)
Merhatovec	Dobrovnik (1929.)
Bukovec	Sveti Juraj (1930.), Gaberje (Donja Lendava) (1945.)
Prapročan	Sveti Juraj (1933.), Polenščak (1937.)
Zaveščak	Hotiza (1941.)
Selnica	Velika Polana (1942.), Vinšičak (Ptuj) (1948.)
Ukupno	37

Izvor: HDA, Matične knjige umrlih Selnica 1922.-1940., 1941.-1946., 1946.-1952.

Župa Mursko Središće obuhvaća naselja Mursko Središće i Sitnice. Župa je postojala do 1660. kada je pripojena župi Selnica, a status župe joj je vraćen 15. kolovoza 1946. godine. Upravo stoga, jer je relativno kratki vremenski period, je vjerojatno i broj osoba, koje su zabilježene manji nego u odnosu na druge ovdje prikazane župe (tabela br. 9. i tabela br. 10.). Vidljivo je da su brakovi koji su sklopljeni u župi Mursko Središće, ako se radilo o pojedincima koji su se doselili sa slovenskog prostora, u prve dvije godine postojanja župe sklopljeni mahom sa stanovnicima Prekmurja.

Tabela 9.

Mjesto stanovanja u župi Mursko Središće	Mjesto podrijetlo u Sloveniji i godina vjenčanja
Mursko Središće	Čentiba (1946.), Murska Sobota (1946.), Donja Lendava (1947.)
Peklenica	Petišovci (1946.)
Ukupno	4

Izvor: HDA, Matična knjiga vjenčanih Mursko Središće, 1946.-1949.

Tabela 10.

Mjesto smrti u župi Mursko Središće	Mjesto rođenja u Sloveniji
Mursko Središće	Tešanovci (1948.)
Ukupno	1

Izvor: HDA, Matična knjiga umrlih Mursko Središće, 1946.-1949.

Župa Vratišinec smještena je u sjeveroistočnom dijelu promatranog prostora. Obuhvaća naselja Vratišinec, Habaj, Gornji Kraljevec, Krištanovec, Križovec, Markovčinu, Peklenicu i Žiškovec. Jedan dio naselja nalazi se uz samu rijeku Muru, pa je vjerojatno i to utjecalo na veći broj pojedinaca koji su zabilježeni u matičnim knjigama da su porijeklom iz slovenskih krajeva. Uglavnom se radi o osobama s prostora Prekomurja, odnosno Lendave. Zabilježeno je i doseljavanje s prostora Štajerske, a vrlo je mali broj onih iz udaljenih krajeva Slovenije (tabela br. 11. i tabela br. 12.)

Tabela 11.

Naselja stanovanja u župi Vratišinec	Naselja rođenja u Sloveniji i godina sklapanja braka
Peklenica	Kolenberg (Luttenberg) (1859.), St. Thomas in Stiria (M. Dominica) (1861.), Keršbach (Črešnjevce) (Stiria) (1861.), Račine (Stiria) (1864.), Untervald ((1864.), Salzburg (s. Leonard), Stiria (1868.), Izuanczenberg (parohia Negau) (1868.), St. Thomas (Styria) (Peklenica) (1873.), Also Lendva (1876.), Brstje (Ptuj) (1919.), Sveti Rok nad Ljubljanom (1922.), Župelevec, Kapele (Brežice) (1927.), Ižakovci 2X (1928.), Gustanj (Ravne na Koroškem) (1929.), Ižakovci (1933.)
Vratišinec	Gibina (1860.), Superior Lakoš (1861.), Hotiza (Also Lendva) (1863.), Ankenstein in Stiria (paroc. S. Barbara) (1866.), Hotiza (1870.), Kapca (1910.), župa Svetinje (1923.), Beltinci (1934.)
Žiškovec	Huber (parochia S. Thomas, Stiria) (1863.)
Kraljevec	Schervinec (Stiria) (1866.), Eisenthuer (Stiria) (1866.), Moravci (1874.), Osilnica (Carinthia) (1881.), Pinca (1908.), Neudorf (Pettau) (1908.), župa Lendava (1921.)
Križovec	St. Urban (Stiria) (1875.), St. Crux in Stiria (1885.), Sv. Križ (1888.), Also Lendava (1919.), Petišovci (1926.), Dolina pri Lendavi (1931.)
Štrukovec	Luttenberg (1884.)
Krištanovec	Stiria (1902.)
Ukupno	40

Izvor: HDA, Matična knjiga vjenčanih Vratišinec 1858.-1919., 1919.-1946.

Tabela 12.

Naselje preminuća u župi Vratašinec	Naselje rođenja u Sloveniji i godina smrti
Kraljevec	Sveta Magdalena (Maribor) (1921.)
Vratašinec	Kapca (1921.), Gornja Lendava (1930.)
Križovec	Župa Lendava (1922.), Črenžovec (1925.), Bogojina (1934.), Graberje (Lendava) (1937.), Višnja Gora (1943.)
Žiškovec	Straža Ves (1923.), Čentiba (1940.)
Peklenica	Donja Lendava (1931.), Bestja kraj Ptuja (1939.)
Ukupno	12

Izvor: HDA, Matična knjiga umrlih Vratašinec 1919.-1946.

Upravo su ovdje izneseni podaci primjer kako je suživot promatranog prostora bilo intenzivan i kako je ulazio u različite pore svakodnevnog života. Tome svjedoče i procesi koji su se na promatranom području počeli razvijati nakon uspostave granice 1991. godine.

4. A ŠTO GOVORE LJUDI...?

Pri proučavanju života uz slovensko-hrvatsku granicu postoje određene zakonitosti koje su važne da bi se ovdje analizirana tematika mogla sagledati. Granica je utjecala na odnose na lokalnoj razini te su zamijećeni različiti negativni učinci¹⁷, a o kojima su progovorili i kazivači čije intervju smo ovdje analizirali. Osnovna prekogranična komunikacija¹⁸ postala je teža ulaskom Slovenije u schengenski prostor krajem 2007.¹⁹ Vidljivo je da kazivači realistično i objektivno shvaćaju i sagledavaju situaciju u kojoj su se našli nakon 1991. godine te jasno razlikuju i uočavaju procese koji su izmijenili njihov način života. Kada se analiziraju podaci dobiveni iz intervjuova onda je moguće informacije grupirati u određene tematske jedinice, što je ovdje i bilo učinjeno: rodbinske veze, sajmovi i zabave, gospodarske i poslovne veze, obrazovanje.

Rodbinske veze su jedna od najvažnijih veza kada se radi o suživotu u pograničnom prostoru, a to je karakteristično za cijeli pogranični slovensko-hrvatski prostor.²⁰ Naime, bez granice, u današnjem smislu riječi, prekogranična mjesta promatranog geografskog prostora bila su mjesta gdje su živjele potencijalne udavače, odnosno ženici, a radi suživota već na prije spomenutim područjima bilo je najnormalnije da se mladi upoznaju i vjenčaju.²¹ O tome progovaraju i kazivači. Tako je kazivač br. 4. iz općine Nedelišće naglasio da su posljednji brakovi u kojima su bili mladi s jedne i druge strane uglavnom zasnovali 1900. godine, a kazivač br. 5 je spomenuo da je u mjestu Trnovcu i Središću bilo oko desetak takvih brakova. Kazivač br. 7., koji je odrastao u selu Čentiba u mađarskoj obitelji, također spominje brakove koji su se sklapali gdje su mlada ili mladoženja bile s današnje druge strane granice. Ističe: »Mađarski jezik mi je bio materinji, a s pet godina sam naučila slovenski jezik. Slovenski sam naučila u vrtiću u Lendavi. Družili smo se putem folkloru s Međimurcima i u Lendavi i u Čakovcu. Po svim selima je bilo međunacionalnih brakova. Svi od Pince do Lendave su imali zemlje u Međimurju. Međimurci su bili domaći u Prekmurju, a Prekmurci domaći u Međimurju, sve je bila Jugoslavija. Supruga sam upoznala u Mariboru, ali je ljubav nastala kada sam stigla u Pedagošku školu u Čakovec.«

¹⁷ KLEMENČIČ, Slovensko hrvaška obmejna regija, 9-12.

¹⁸ Isto.

¹⁹ RIMAN, ŠKILJAN, Rijeka i planina, granica i ljudi.

²⁰ ČAPO, Jasna, Hrvatsko-slovenski brakovi uz rijeku Sutlu, *Zgodovinske vzporednice slovenske in hrvaške etnologije*, Ljubljana 1988, 114-135.

²¹ RIMAN, ŠKILJAN, Rijeka i planina, granica i ljudi.

U tom upoznavanju, ali i svakodnevnom životu su izuzetnu važnu ulogu imali **sajmovi i zabave**, kao i **proštenja**, a važnu ulogu su imala i kulturna društva i druga dobrovoljna društva. Orijentirani jedni na druge u prostoru gdje nije bilo izražena granica te gdje je prostor gibanja bio lakši nego npr. do drugih hrvatskih ili slovenskih gradova, mladi, ali i stariji su se često družili i to tražeći različite prigode. Kazivač br. 1 se prisjeća: »Najviše smo se upoznavali na gasilskim zabavama, na nogometnim druženjima. Na našim slovenskim zabavama uvijek je svirala štrigovska muzika, a svirači su znali sve slovenske pjesme.« Kazivač br. 4. iz Macinca se prisjeća da se u vrijeme socijalizma »...mnogo više odlazilo u Sloveniju nego što je to sada slučaj. Odlazili smo na zabave na fašnik u Središče ob Dravi. Tamo su se sve zabave odvijale u društvenom domu. Običaj je bio da se odlazilo vlakom koji je između Macinca i Središča vozio nekoliko puta dnevno. Ondje su cure upoznavale dečke.« Prema riječima Kazivača br. 6. iz Trnovca »u Dravsko Središče se odlazilo u kino«, a to potvrđuje i Kazivač br. 5., te napominje da su »dečki prek' išli na zabave. Naši su se ljudi ženili tam'«.«

Prema Kazivaču br. 2., »Susreti su najčešće bili na vatrogasnim zabavama, ali i na sportskim događanjima. Redovito je bilo Prekmuraca koji bi igrali u nogometnom klubu u Svetom Martinu. I kulturno-umjetnička društva su oduvijek bila vezana jedna na druga. Običaji i pjesme jednih i drugih su bili slični.«

Kazivač br. 9. iz Miklavca pa se prisjeća da su najčešća druženja Hrvata i Slovenaca bila »u kinu Rudar u Murskom Središću i u pekari«. »Druženja je bilo i na kupanju u bušotini u Petišovcima i u ribolovu na Muri. Vatrogasna društva u Murskom Središću i Spodnjoj Kungoti kod Ljutomera su bratska društva, a na doček Nove Godine u Mursko Središče dolazi mnogo Slovenaca i Mađara. Na veselice i u disko klubove u Domašinec i Vratišinec dolaze i Mađari i Slovenci«, a djeca kazivača uglavnom su studirala i rade u Sloveniji.

Prema kazivaču br. 2. u Štrigovi su se do 2000. pjevale i hrvatske i slovenske vjerske pjesme na misi u lokalnoj župnoj crkvi. »Specifičnost Štrigove je bilo višeglasno pjevanje u crkvi koje je bilo slično i u Sloveniji.« Ta je praksa prekinuta sa dolaskom novog svećenika. Osim tog crkvenog običaja, potrebno je spomenuti i odlazak na hodočašća stanovnika pograničnih naselja: Sveti Urban i Robadje na Antunovo, na Urbanovo te na Rokovo, odnosno u Štrigovu na Svetog Jožefa, Svetu Magdalenu i Barbarje. U Sloveniju se odlazilo u Kog na Antunovo. Stanovništvo slovenskih krajeva su u Macinec dolazili »na prošenje u srpnju na Blaženu Djevicu Mariju«, a znali su često dolaziti i u gostionicu Oreški. Bilo ih je najviše iz Središča, ali i iz Ormoža, pa čak i iz Ptuja.

Izrazito je važno bilo **gospodarsko sudjelovanje** i povezivanja, koje se razvijalo prije 1991. godine, a nakon osamostaljenja dolazi i do pada tih veza. Prije svega se radio o dvovlasništvu kao i o zaposlenju, problemima na koje su često upozoravali i slovenski i hrvatski istraživači.²² Zemljišni posjedi Slovenaca s hrvatske strane i Hrvata sa slovenske strane granice bili su vrlo uobičajeni. U socijalizmu su Hrvati posjedovali 'dedovčinu' na slovenskom teritoriju i odlazili su redovito obrađivati zemlju. Koliko je taj dio Međimurja još početkom osamdesetih godina prošloga stoljeća bio zapušten govori priča kazivača br. 3. koja je došla u Sveti Urban 1981. godine. Ona se prisjeća kako je Međimurje, u odnosu na Ptuj odakle je došla, bilo slabo razvijeno. »Znate, ovdje je bilo puno makadama, sve je bilo zapušćeno, još se vozilo sve kravami, a u goricama se delalo motikama. Oko kuće je bila sama šuma, a vodu smo vadili iz bunara. Ipak, bilo je veselo i svi smo se lepo družili.«

Kazivač br. 1. rođena je u pograničnom selu te se prisjeća: »Sve je bilo mešovito, hodili smo u Štrigovu na prošenje, a u Žabnik smo odlazili na kupanje na Muru. Današnja Općina Štrigova imala je skoro sve zaposlene u Sloveniji. Hrvati su delali v Ljutomeru i Ormožu u brojnim firmama te na željeznici.« O tome, da je mnogo ljudi, kao i u drugim pograničnim krajevima duž hrvatsko-slovenske granice tražilo i imalo zaposlenje u susjednim selima, govori i kazivač br. 2. te kazuje kako je: »čitav štrigovski kraj bio zaposlen u slovenskim firmama u Ljutomeru. Ljutomer je bio vrlo industrijaliziran. Mnogo je više ljudi iz Štrigove odlazilo na posao u Ljutomer nego u Čakovec. U to se vrijeme težilo da granice između republika budu neprimjetne, pa se poticalo da Hrvati odlaze na posao u Sloveniju i obrnuto.«

²² KLEMENČIČ, Slovensko hrvaška obmejna regija.

Nekada brojni zaposleni u slovenskim firmama u susjednoj Štajerskoj dobili su otkaze ili su firme propale, a gusto naseljeno područje Štrigove opustjelo je zbog odlaska stanovništva u Austriju i Njemačku. Prema kazivanju kazivača br. 1. danas su veze između Hrvata i Slovenaca manje čvrste »jer nema ljudi«.

Čini se da je više Hrvata posjedovalo zemlju na području Slovenije nego li je to bio obrnut slučaj. Kazivač br. 5. iz Nedelišća koji živi u Trnovcu kazuje su »svi iz Trnovca imali posjede prek' u Sloveniji. Ljudi su se mnogo bolje poznavali jer su zajedno radili na polju i sve su delali ručke. Osim toga, mi smo svoje proizvode uvijek prodavali prek' u Sloveniji jer smo dobivali više novaca.« Formiranje dvaju zasebnih država, Hrvatske i Slovenije, odnosi između Hrvata i Slovenaca su zahladili. Kazivač br. 5. se prisjeća da su oduvijek u zadruzi u Središću Međimurci iz Trnovca kupovali piliće. »Jednom prilikom je trgovac iz Zadruge rekao: 'Nema piščancev dost. Slovenci naprej, a Hrvati vi boste dobili ak bo dost.'« Za kazivača je to bio znak da su Hrvati postali građani drugog reda u Sloveniji. Nakon formiranja granice Slovenci su omogućili prijelaz samo na službenom prijelazu, a nisu dozvoljavali prijelaz preko granice traktorima jer je to stvaralo gužve. »Do svojih smo posjeda morali ići po lošem poljskom putu. Za prijelaz preko granice morali smo imati zelenu kartu, a ako smo pelali svoje proizvode natrag u Hrvatsku morali smo to prijaviti na granici. Zato smo svoje zemlje prodali jer je bilo prekomplikirano. Za novac koji smo dobili kupili smo zemlje u Hrvatskoj i dobili veću kvadraturu.«

Kazivač br. 6. izjavljuje kako su nakon uspostavljanja granice »preko graničnog prijelaza mogli prevesti samo dvije litre vina bez carinjenja. Jedino je na dan berbe bilo dozvoljeno prepelati grožđe prek' granice.« Međutim, neki su znali imati i po 3000 litara vina, pa je tu nastajao problem. Slično je i u drugim pograničnim krajevima gdje su se vlasnici vinograda žalili, da se u vlastitom domu u Hrvatskoj ne mogu niti pošteno napiti, jer se nisu smjeli prevesti svo vino u Hrvatsku, koje im je tada čak i propadalo.

Poljoprivrednici promatranog prostora su bili usko vezani za Sloveniju jer su svoje proizvode odvozili u Uljaru u Središće. Na sajmove se odlazilo u Radgonu krajem kolovoza, a Slovenci su dolazili na sajmove u Čakovec. Kazivač br. 5. kazuje kako je bilo onih koji su radili u Ormožu i Mariboru te da se radilo o »dnevnim migrantima koji su iz Trnovca odlazili na posao u šećeranu u Ormožu ili u firme u Mariboru i Ptuju.« Neki su radili i u Središću ob Dravi u Drogi Portorož. Kazivač br. 4. se prisjeća da ih je mnogo radilo u Kidričevu te da su na radno mjesto odlazili vlakovima. Kazivač 9. pak navodi kako su Slovenci iz sela Petišovci bili su zaposleni u rudniku, a više je Međimuraca radilo na Nafti u Lendavi.«

Osobno iskustvo imaju i kazivač 8. iz Gradišćaka te kazivač 9. iz Miklavca. Oba su bila zaposlena u Sloveniji. Kazivač 8. je isprva radio u rudniku u Murskom Središću, a tek se kasnije zaposlio (1970.g.) u Nafti u Lendavi. »Do 1991. godine nikada se nisam osjećao strancem.« Nakon uspostavljanja dvaju država pojedinci su imali problema s državljanstvom. Kazivač 9. se prisjeća da je nakon 1991. godine došlo do promjena u odnosu prema Hrvatima koji su bili zaposleni u Sloveniji. Bilo mu je vrlo teško emocionalno podnijeti odlazak iz firme u kojoj je bio zaposlen. »Bio sam vjeran toj firmi gdje sam radio, a odjednom sam postao broj. Morali smo potpisati ugovore na određeno vrijeme jer je Slovenija počela štiti svoje radnike. Još sam neko vrijeme radio, a onda sam završio na burzi.«

Hrvati i Slovenci u Štrigovi i selima uz granicu i preko nje sporazumijevaju se na **lokalnom idiomu**. Prema pisanju Vitomira Belaja čini se da starije osobe u selima Banfi i Robadje govore jednako kao i starije osobe u Raskrižju, odnosno govore starom međimurskom kajkavštinom.²³ To su potvrdila i novija jezična istraživanja, gdje slovenski dijalektolozi tvrde, da govori na obje strane granice pokazuju veliku sličnost, te da međimurski govori pokazuju određene značajke prleškog govor, ali i obrnuto.²⁴ Slično su zaključili i Lončarić i Celinić, gdje je navedeno da je lingvistička geografija utvrdila da su prekmurski slovenski govori i međimurski kajkavski govori dva idioma jednog jezika koje dijeli državna i nacionalna granica.²⁵ Upravo stoga, kazivači samo potvrđuju činjenice koje su zaključili dijalek-

²³ BELAJ, Vitomir, Etnološka istraživanja Slovenaca u Hrvatskoj, *Slovenci v Hrvaški*, Ljubljana 1995.

²⁴ JAKOP, Tjaša, Prleško-međimurski jezikovni stik, *Hrvatski dijalektološki zbornik* 21 (2017), 147-161.

²⁵ LONČARIĆ, Mijo i CELINIĆ, Anita, Susret slovenskih prekmurskih i hrvatskih međimurskih govora, *Slavistič-*

tolozu. Kazivač br. 3. je rekla kako nije bilo potrebno da nauči hrvatski književni jezik. »Od kada sam došla do danas nisam naučila hrvatski, pa onda znate koliko nam jezik sličan.«

Kazivači br. 4. i br. 5 potvrđuju to, naglašavajući kako »Razmeli smo se, ali ja nisam govorila slovenski«, odnosno, da se domaći i Slovenci »med sobom dobro razmeju«. Uspoređujući prekmurski dijalekt s međimurskim dijalektom kazivači ističu da tu postoje značajne razlike. »Međutim, uvijek smo se razumjeli.«

U razgovorima su bili i drugi elementi koje su kazivači često spominjali, školstvo, zdravstvo, te i to dodaje bogatstvo tim prekograničnim odnosima koji su se nakon 1991. godine počeli rapidno mijenjati. Prema riječima kazivača br. 2. uspostavljanje granične linije između Hrvatske i Slovenije bilo je veliki šok za Hrvate u pograničnoj zoni. »Granica je u prvo vrijeme izgledala pomalo komično. Odjednom se na mjestu gdje nikada nitko nije ni znao da je granica pojavio policajac na stolici i pregledavao dokumente.« Granica je postala vidljiva odmah nakon 1991., ali je tek postavljanjem žice vidno označena. Prisjeća se i činjenice da su Štajerci nakon uspostave neovisnih Hrvatske i Slovenije smatrali Međimurje slabo razvijenim područjem. Danas, usprkos još uvijek zamjetnim razlikama između Štajerske i Međimurja postaje jasno da je Štajerska (posebno rubni dijelovi uz granicu s Hrvatskom) u neovisnoj Sloveniji stagnirala dok je Međimurje u neovisnoj Hrvatskoj napredovalo.

Prema mišljenju kazivačice br. 4. hrvatsko-slovenski odnosi iz vremena prije osamostaljenja Hrvatske i Slovenije ne mogu se više vratiti. »Danas Slovenke kod nas jedino hodaju na frizuru, dok za sve ostalo mi hodamo tamo.« Vlakovi koji su nekada između Čakovca i Maribora i Ljubljane saobraćali više puta dnevno sada voze svega dva puta te ne staju na malim kolodvorima. Kazivači danas mnogo rjeđe odlaze u Sloveniju. Kazivač br. 6. koji ima kćer u Mariboru već tri godine nije bio kod nje u posjeti. »Znate, uvijek bi me pitali 'Kam greste?'. Ako bih joj što ponio znali su mi reći da to ne smijem prenijeti preko.«

5. ZAKLJUČAK

Pogranični prostor ima svoje posebnosti koje su ovdje prikazane, a do podataka o njima se došlo iz aspekta povijesnih izvora i prikupljenih intervjua kazivača koji su osjetili promjene nakon 1991. godine na promatranom području. Matične knjige, kao i sjećanja kazivača ukazuju na to da je na promatranom području suživot bio bogat i važan, a uvođenje tvrde granice 1991. godine prekinulo je neke procese, koji su bili važni za lakši život na promatranom području. Povezivanje se na ovom prostoru događalo iz razloga, koji su evidentni i na drugim dijelovima slovensko-hrvatske granice: ekonomske veze, obiteljske veze, društvene veze. I dok se iz matičnih knjiga mogu vidjeti obiteljske veze koje su nastajale još u 19. stoljeću, iz razgovora s kazivačima je vidljivo da pri povezivanju i suživotu nije bilo problema i nije bilo važno odakle su dolazili pojedinci. Osjeća se sjeta za zajedništvom koje je nestalo 1991. godine.

Prikupljeni podaci koji ukazuju na trenutačno stanje su važni za bolje razumijevanje današnjeg pograničnog načina života. Ukazuje se na procese koji su nakaradno prekinuti i gdje je od tada do danas napravljena šteta. Najveći problem je visoka politika koja nije svjesna realne situacije na terenu i često se ne shvaća da su s presijecanjem i uspostavom izuzetno tvrde granice (dodatno još pooštreno sa visokom žičanom ogradom) učinjene promjene koje više neće moći uspostaviti toliko blizak suživot na mikrolokacijama koje pronalazimo duž cijele slovensko-hrvatske granice.

IZVORI

1. HDA, Matična knjiga vjenčanih Mursko Središće, 1946.-1949.
2. HDA Matična knjiga umrlih Mursko Središće 1946.-1949.
3. HDA, Matične knjige vjenčanih Selnica 1858.-1914., 1915.-1929., 1931.-1946.
4. HDA, Matične knjige umrlih Selnica 1922.-1940., 1941.-1946., 1946.-1952.
5. HDA, Matične knjige umrlih Štrigova 1858.-1863. i 1894.-1911., 1911.-1925., 1925.-1946.
6. HDA, Matična knjiga umrlih Gornji Mihaljevec 1858.-1899., 1900.-1945.
7. HDA, Matične knjige vjenčanih Vratišinec 1858.-1919., 1919.-1946., Matična knjiga umrlih Vratišinec 1919.-1946.
8. HDA, Matične knjige vjenčanih Sveti Martin na Muri 1858.-1926., 1927.-1948., Matična knjiga umrlih Sveti Martin na Muri 1858.-1897., 1919.-1946.
9. HDA, Matična knjiga vjenčanih Macinec 1919.-1937., Matična knjiga umrlih Macinec 1901.-1940., 1941.-1946.
10. <https://www.dzs.hr/>

LITERATURA

1. BELAJ, Vitomir, Etnološka istraživanja Slovenaca u Hrvatskoj, *Slovinci v Hrvaški*, Ljubljana 1995.
2. BUFON, Milan, MARKELJ, Vesna.: Vpliv vzpostavitve schengenskoga režima na prepustnost meje: primer slovensko-hrvaške meje, *Annales* 20 (2) (2010), 481-494.
3. CUPEK-HAMILL, Mirjana, Arhivistika i usmena povijest, *Arhivski vjesnik*, 45 (2002), 219-226.
4. ČAPO, Jasna, Hrvatsko-slovenski brakovi uz rijeku Sutlu, *Zgodovinske vzporednice slovenske in hrvaške etnologije*, Ljubljana 1988, 114-135.
5. DUKOVSKI, Darko, Povijest mentaliteta, metoda oral history i teorija kaosa, *Časopis za suvremenu povijest*, 33 (2001) 1, 155-162 i 199-200.
6. HERŠAK, Emil i ŠIMUNKO, Joža, Međimurje – povijest, identitet i seobe, *Migracijske i etničke teme* 6 (4), (1990), 569-591.
7. HORVAT, Rudolf, *Povijest Međimurja*, Zagreb 1944.
8. HORVAT, Zlatko i TOSKIĆ, Aleksandra, Marginalnost kao znanstveno-istraživačka tema u geografiji - s osvrtom na Međimurje, *Podravina* 16 (32), (2017), 159-171.
9. JAKOP, Tjaša, Prleško-međimurski jezikovni stik, *Hrvatski dijalektološki zbornik* 21 (2017), 147-161.
10. JOSIPOVIĆ, Damir, KRŽIŠNIK BUKIĆ, Vera, *Slovensko-hrvaški obmejni prostor: etnične vzporednice med popisima prebivalstva po letu 1991.*, Ljubljana 2010.
11. KALŠAN, Vladimir *Međimurska povijest*, Zagreb 2006.
12. KALŠAN, Vladimir, Politička i administrativna pripadnost Međimurja 16.-21. stoljeće, *Ako: časopis za društvena pitanja i kulturu Grada Čakovca*, sv. 6 (2002.), 17-29.
13. KLEMENČIČ, Vladimir, Slovensko hrvaška obmejna regija in njene funkcije v povezovanju med Hrvaško in Slovenijo in v luči Evropske integracije, *Dela* 16, 2001, 7-16.
14. KRŽIŠNIK-BUKIĆ, Vera, *Narodnostna sestava prebivalstva v obmejnem prostoru med Slovenijo in Hrvaško*, Ljubljana 1997.
15. LEČEK, Suzana, 'A mi smo kak su stari rekli': mladi u seljačkim obiteljima Prigorja i Hrvatskog zagorja između dva svjetska rata, *Etnološka tribina*, 29 (1999) 23, 231-246;
16. LEČEK, Suzana, 'Nisu dali gospodaru 'z ruk...': starost u prigorskim i zagorskim selima između dva svjetska rata, *Etnološka tribina*, 30 (2000) 23, 25-47.
17. LEČEK, Suzana, *Seljačka obitelj u sjeverozapadnoj Hrvatskoj*, Zagreb 2003.
18. LEČEK, Suzana, Usmena povijest – povijest ili etnologija? Mogućnosti suradnje povjesničara i etnologa, *Časopis za suvremenu povijest*, 33 (2001) 1, 149-154.
19. LONČARIĆ, Mijo i CELINIĆ, Anita, Susret slovenskih prekmurskih i hrvatskih međimurskih govora, *Slavistična revija* 55 (1-2) (2007), 41-46.
20. MARKOVIĆ, Mirko, *Međimurje: stanovništvo i naselja*, Zagreb 2003.
21. *Pregled povijesti Međimurja*, Čakovec 2003.
22. RIMAN, Barbara i MARKELJ, Vesna, 'Živ Hrvat, mrtev Slovenec': vpliv meje na prebivalstvo na primeru občine Ilirska Bistrica in Kvarnerja, *Ponovno iscrtavanje granica: transformacije identiteta i redefiniranje kulturnih*

regija u novim političkim okolnostima: 12. hrvatsko-slovenske etnološke paralele = Ponovno izrisovanje meja: transformacije identitete in redefiniranje kulturnih regij v novih političnih okoliščinah: 12. slovensko-hrvaše etnološke vzporednice, Belaj, M. i Čiča, Z. i Matkovič, A. i Porenta, T. i Škrbić Alempijević, N. ur., Zagreb – Ljubljana, 2014, 127-148.

23. RIMAN, Barbara, ŠKILJAN, Filip.: Rijeka i planina, granica i ljudi: studija slučaja života pograničnog stanovništva Donjekupske doline i Žumberačkog gorja, *Historijski zbornik*, 71 (2),(2018), 401-439.
24. ŠKILJAN, Filip, *Slovenci u Varaždinskoj županiji*, Varaždin 2015.

Kazivači

1. Kazivač 1. A. K. N. (Alemka Koseč-Novak, rođ. Gomila pri Kogu, 1964.)
2. Kazivač 2. F. M. (Franjo Makovec, rođ. Železna Gora, 1948.)
3. Kazivač 3. A. N. (Angela Novak, rođ. Pobrežje (Ptuj), 1950.)
4. Kazivač 4. Š. O. (Štefanija Oreški, rođ. Čakovec (Pretetince), 1956)
5. Kazivač 5. M. P. (Mijo Pintarić, rođ. Nedelišće, 1939.)
6. Kazivač 6. A. K (Antun Kosir, rođ. Trnovec, 1942.)
7. Kazivač 7. G. B. (Gabrijela Barat, rođ. Murska Sobota, 1965.)
8. Kazivač 8. F. B. (Franjo Bogdan, rođ. Gradišćak, 1938.)
9. Kazivač 9. M. N. (Martin Nedjeljko, rođ. Mikavec, 1946.)

SUMMARY

In the text the authors present information about Croatian-Slovene relations in the border area in Međimurje with special emphasis on the area of present-day municipalities of Nedelišće, Štrigova, Sveti Martin na Muri and the area of the Town of Mursko Središće. Based on the life stories of narrators who had family ties with Slovenia, and archive sources (register of deaths and marriages along the Croatian-Slovene border in the Međimurje County) the paper displays an outline of life in the border area before 1991 and after the border line was established. The paper also presents data about nationally mixed marriages, i.e. about the number of Slovenes deceased in the area of Croatian parishes from the middle of the 19th century to the middle of the 20th century, and brings conclusions regarding the intensity of the cross-border relations. The paper puts special emphasis on individual ethnological elements of forming ties, which were the foundation for making conclusions about the common life in the observed area. The authors paid special attention to the past of intensive relations of Croats and Slovenes, as well as to problems that emerged as a result of the established border between Croatia and Slovenia. Family ties, that once used to be very frequent, declined in number after 1991, and knowledge of both languages also became very rare with younger population. It can be concluded that common life in the past was very rich, but the problems after becoming independent emerged in those areas where mutual ties were the most intensive.